**12** (2022-2023) – Nr. 2
ingediend op 23 maart 2023 (2022-2023)

# Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Maurits Vande Reyde

## over de evaluatie

door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

## van het begrotingsbeleid 2023 van de Vlaamse Gemeenschap

Documenten in het dossier:

**12** (2022-2023) – Nr. 1: Evaluatie door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen van het begrotingsbeleid

verzendcode: BEG

*Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:*

*Voorzitter:* Steven Vandeput.

*Vaste leden:*
Arnout Coel, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Philippe Muyters, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

*Plaatsvervangers:*
Veerle Geerinckx, Sarah Smeyers, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Stijn De Roo, Sofie Mertens;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout;
Thijs Verbeurgt.

*Toegevoegde leden:*
Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door Erwin Eysackers, medewerker studiedienst SERV ..... 4
1.1. Inleiding ..... 4
1.2. Inleidende schets: macro-economische uitgangspunten ..... 4
1.3. Centrale beleidsaanbevelingen ..... 4
2. Toelichting door Pim Verbunt, medewerker studiedienst SERV ..... 5
2.1. Uitgangspunten bij de SERV-ramingen voor de periode 2023-2027 ..... 5
2.2. Raming Vlaamse begrotingssaldi 2023-2027 ..... 6
2.3. Raming evolutie van de Vlaamse schuld ..... 7
3. Aanvullende toelichting door Erwin Eysackers ..... 7
3.1. Hervorming Europees begrotingskader en de verdeling van de inspanningen op intra-Belgisch niveau ..... 7
3.2. Vlaams subsidieregister ..... 8
3.3. Conclusies ..... 8
4. Repliek van minister Matthias Diependaele ..... 8
5. Bespreking ..... 8
5.1. Tussenkomst van Maurits Vande Reyde ..... 8
5.2. Tussenkomst van Arnout Coel ..... 9
5.3. Tussenkomst van Björn Rzoska ..... 9
5.4. Tussenkomst van Wim Verheyden ..... 10
5.5. Tussenkomst van Thijs Verbeurgt ..... 11
5.6. Tussenkomst van Koen Van den Heuvel ..... 11
5.7. Tussenkomst van Philippe Muyters ..... 12
5.8. Repliek van Erwin Eysackers ..... 12
5.9. Repliek van Pim Verbunt ..... 13
5.10. Tussenkomst van minister Matthias Diependaele ..... 14
5.11. Tweede tussenkomst van Maurits Vande Reyde ..... 15
Gebruikte afkortingen ..... 16
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 14 maart 2023 besprak de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting en Justitie het rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over de evaluatie van het begrotingsbeleid 2023 van de Vlaamse Gemeenschap (*Parl.St.* Vl.Parl. 2022-23, nr. 12/1) in aanwezigheid van:
- Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed;
- Erwin Eysackers, medewerker studiedienst SERV;
- Pim Verbunt, medewerker studiedienst SERV.

De SERV maakte bij haar toelichting gebruik van een presentatie die terug te vinden is op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

## 1. Toelichting door Erwin Eysackers, medewerker studiedienst SERV

### 1.1. Inleiding

*Erwin Eysackers* herinnert eraan dat de evaluatie van het Vlaamse begrotingsbeleid door de SERV zesmaandelijks plaatsvindt. Het ene advies (zomer) kijkt vooruit naar de op te stellen begroting en het andere rapport (voorjaar) blikt terug op de goedgekeurde begroting. De gegevens voor het voorliggende rapport zijn afgesloten in het begin van februari 2023.

### 1.2. Inleidende schets: macro-economische uitgangspunten

Hij vangt zoals in voorgaande toelichtingen aan met een schets van de macro-economische gebeurtenissen – met een focus op de recente ontwikkelingen. De afgelopen drie jaar zijn er opeenvolgende crisissen geweest. De macro-economische situatie is dan ook zeer onzeker en het wordt er niet gemakkelijker op om correct te budgetteren.

Eerst heeft de coronacrisis in 2020 een grote macro-economische schok veroorzaakt, waarvan de impact nadien minder ernstig bleek dan aanvankelijk gevreesd. Zij is gevolgd door een groter dan verwachte heropleving, maar in het afgelopen jaar deed zich vervolgens het omgekeerde voor.

De sinds 2021 sterk stijgende inflatie heeft toegenomen energieprijzen tot gevolg gehad. De hoge vlucht daarvan heeft impact gehad op de overheidsfinanciën, waarbij hij ook aan de leveringsproblemen herinnert. Uiteraard heeft de inval van Rusland in Oekraïne daarnaast een zeer grote humanitaire impact gehad, met geopolitieke en macro-economische gevolgen. Het resultaat van dit alles is op macro-economische vlak zeer veel onzekerheid.

### 1.3. Centrale beleidsaanbevelingen

De SERV benadrukt sinds de start van de coronapandemie twee grote, centrale doelstellingen:
- inzetten op duurzame economische groei;
- de houdbaarheid van de Vlaamse overheidsfinanciën garanderen.

Voor de realisatie van die doelstellingen zijn initiatieven als de uitgavennormering in voorbereiding. Deze twee centrale doelstellingen impliceren grondige hervormingen, investeringen en strategische transities.

De SERV heeft het afgelopen jaar altijd gewaarschuwd voor de gevolgen van de inflatieopstoot. Ook op dat vlak zijn door de Vlaamse Regering initiatieven genomen, maar nog niet alle sectoren zijn daarbij aan bod gekomen. In sommige domeinen zijn deze uitgaven al jaren niet meer geïndexeerd, soms zonder

transparante motivering of zonder rekening te houden met eerder aangegane verbintenissen.

## 2. Toelichting door Pim Verbunt, medewerker studiedienst SERV

### 2.1. Uitgangspunten bij de SERV-ramingen voor de periode 2023-2027

*Pim Verbunt* gaat nader in op de huidige begroting 2023 en op het traject dat voor de volgende jaren te verwachten is. Zoals altijd heeft de SERV de begroting geactualiseerd aan de hand van de meest recente parameters die begin februari beschikbaar zijn. Ondertussen zijn nog economische vooruitzichten gepubliceerd door het Federaal Planbureau, maar die zijn dus niet verwerkt in voorliggend rapport.

De gehanteerde parameters zijn de economische projecties voor 2022-2025 die de Nationale Bank publiceerde in december 2022, en de economische vooruitzichten voor 2026-2027 die het Federaal Planbureau in juni 2022 uitbracht (gehanteerd voor de meerjarenraming).

Daarnaast gaat de SERV ook uit van de assumptie van ongewijzigd beleid, en dus niet van een bijkomende invulling of creatie van beleidsruimte. Uiteraard wordt wel rekening gehouden met in het regeerakkoord of tijdens de legislatuur beslist beleid, zoals gerapporteerd in de meerjarenraming.

Vlaamse Veerkracht is daarvan een voorbeeld. Vorig jaar werd in dat kader voor 1.030 miljoen euro aan vereffeningskredieten herverdeeld uit de relanceprovisie. In de ingediende en aangepaste begroting 2022 werd echter voor 1,6 miljard euro aan vereffeningskredieten ingeschreven, wat betekent dat 570 miljoen euro aan middelen voor Vlaamse Veerkracht wel voorzien waren zonder dat ze zijn uitgegeven. Men mag de komende jaren dan ook nog belangrijke uitgaven verwachten aangezien Vlaamse Veerkracht quasi volledig uitgevoerd zal worden. Bij gebrek aan een actuele meerjarige vereffeningskalender is dat element wel niet verwerkt in de SERV-ramingen.

Tot slot is ook de genoemde onzekerheid van de macro-economische parameters een uitgangspunt. Dat geldt zowel voor onzekerheid over de grootte van de groeivertraging als voor de evolutie van de inflatie.

Daarop toont hij twee grafieken (dia 5 en 6) met de evolutie van de maandelijkse inflatieramingen van het Federaal Planbureau, afgezet tegen de werkelijk gerealiseerde inflatie in de dikke zwart-oranje curve. Het is duidelijk dat de afgelopen jaren de inflatie systematisch onderschat is. Men ging er lang vanuit dat dit een kortstondig fenomeen zou blijven, dat zich vooral in de eerste jaarhelft van 2022 zou voordoen en daarna zou verdwijnen. Dat is anders gebleken. Ze piekte in oktober met een inflatie van meer dan 12 procent op jaarbasis. Ook de staart is langer dan verwacht: de inflatie zou op basis van de huidige ramingen pas in september 2023 opnieuw onder de 4 procent duiken. De grafieken voor de consumptieprijsindex (CPI) en de gezondheidsindex (GZI) vertonen een gelijkaardig patroon.

Vervolgens laat hij een tabel (dia 7) zien met de gehanteerde macro-economische parameters: de CPI, de GZI en de reële economische groei (bbp) volgens de meerjarenraming, de Nationale Bank en de SERV-synthese. Die laatste neemt voor de periode 2022-2025 de ramingen van de Nationale Bank over en voor 2026-2027 de meerjarenraming.

Om te beginnen blijkt uit de tabel dat de inflatie (CPI) dit jaar lager wordt ingeschat: van 6,5 procent in de ingediende begroting 2023 naar 4,4 procent in de studie van de Nationale Bank. Volgens die laatste zou ze de komende jaren verder

afkoelen. Gecumuleerd over de hele periode wordt de inflatie 1,1 procentpunt lager geraamd dan in de laatste meerjarenraming. Bij de GZI ziet men dezelfde tendens. Hij valt nog iets sterker terug met 1,5 procentpunt.

De reële economische groei, die vorig jaar uitkwam op 3,1 procent (voornamelijk een overloopeffect van de sterke relance na covid), vertraagde sindsdien en ook voor volgend jaar wordt een lage groei van 0,6 procent verwacht, waarna hij weer toeneemt. Gecumuleerd over de hele periode verwacht men een gecumuleerde toename met 1,3 procentpunt ten opzichte van de meerjarenraming.

## 2.2. Raming Vlaamse begrotingssaldi 2023-2027

Voor het begrotingsjaar 2023 komt de SERV op basis van de geschetste parameters uit op een tekort van 2,65 miljard euro, wat ongeveer 280 miljoen euro beter is dan de ingediende begroting van de Vlaamse Regering. Daarin zit wel een toename van de BFW-afrekening over 2022 vervat ter waarde van 400 miljoen euro.

Voor het begrotingsjaar 2024 verbetert het begrotingstekort met ongeveer 100 miljoen euro, waardoor men uitkomt op een tekort van 1,82 miljard euro. Na aftoetsing van de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse Regering (dat wil zeggen zonder de budgettaire impact van Oosterweel en Vlaamse Veerkracht) zou het begrotingstekort voor het eerst sinds de start van de coronacrisis onder 1 miljard euro duiken, althans bij ongewijzigd beleid.

Ook in de volgende legislatuur verwacht de SERV een verbetering van de tekorten, die de spreker illustreert met een grafiek (dia 9). Tot 2022 gaat het om uitvoeringsgegevens. Voor 2022 betreft het cijfers van het monitoringcomité van november 2022 (en dus niet die van februari 2023). Vanaf 2023 gaat het om ramingen, meer bepaald de meerjarenraming (in het rood) en die van de SERV (in het blauw). De stippellijntjes geven het saldo weer na de genoemde aftoetsing van de begrotingsdoelstelling.

Men ziet dat de graduele verbetering van de tekorten zich – bij ongewijzigd beleid – voortzet. De begroting blijft op koers. De doelstelling om tegen 2027 een begroting in evenwicht af te leveren (opnieuw na de genoemde aftoetsing van de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse Regering) zal bij ongewijzigd beleid in de voorliggende raming zelfs een jaar eerder gehaald worden. De verbetering is ook slechts in beperkte mate een gevolg van de bijstellingen door de SERV. Voor 2025 betreffen die bijstellingen door de SERV 61 miljoen euro, voor 2026 ongeveer 400 miljoen euro en voor 2027 ongeveer 300 miljoen euro. De spreker wijst erop dat de blauwe (SERV) en rode lijnen (meerjarenraming 2022-27) redelijk dicht tegen elkaar liggen.

De begrotingstekorten lopen terug omdat de uitgaven sterker terugvallen dan de ontvangsten, ondanks de lagere inflatie. Dat lijkt contradictorisch omdat een hogere inflatie een positieve impact heeft op het begrotingssaldo van de Vlaamse overheid. De redenen volgens de SERV van de teruglopende tekorten zijn de hogere economische groei dan geraamd in de meerjarenraming (waardoor de ontvangsten uit de BFW-dotaties, de opcentiemen en de gewestbelastingen toenemen), de sterkere terugval van de GZI (1,5 procentpunt) als aandrijver van de uitgaven, meer dan die van de CPI (1,1 procentpunt), en de sterker dan verwacht stijgende bevolkingscijfers (die voor meer ontvangsten uit BFW-dotaties zorgen bij de gemeenschappen). De bijhorende tabellen vindt men terug in het rapport.

2.3. Raming evolutie van de Vlaamse schuld

In de meerjarenraming bedraagt de Vlaamse schuld ongeveer 50 miljard euro in 2027, of ongeveer 80 procent van de ontvangsten. De SERV komt in zijn raming uit op ongeveer 48,8 miljard euro, wat iets lager is. De verschillen ontstaan voornamelijk door de lager geraamde tekorten. De schuldratio groeit daarin aan tot 78,3 procent van de ontvangsten. De rente-uitgaven zullen de komende jaren sterk stijgen van 480 miljoen euro vorig jaar (0,9 procent van de ontvangsten) tot 1,26 miljard euro in 2027 (of 2 procent, bijna een verdubbeling). De oorzaak van de groeiende rente-uitgaven zijn de sterk gestegen rentevoeten op schuldpapier.

De spreker vat samen dat het begrotingstraject in de meerjarenraming behouden blijft en zelfs licht verbetert.

## 3. Aanvullende toelichting door Erwin Eysackers

3.1. Hervorming Europees begrotingskader en de verdeling van de inspanningen op intra-Belgisch niveau

*Erwin Eysackers* gaat in op het Europese begrotingskader, meer bepaald de aangekondigde reactivering van het Europese stabiliteits- en groeipact (SGP). De grote lijnen van de aanstaande hervorming zijn in november 2022 door de Europese Commissie verduidelijkt, al onderstreept hij meteen dat het definitieve ontwerp er nog niet is.

Bedoeling van de wijzigingen zijn meer eenvoudige en meer haalbare begrotingsregels, een grotere betrokkenheid per land van de eindverantwoordelijken qua begrotingsbeleid (waardoor het mogelijk wordt rekening te houden met de voor een land specifieke context), en tot slot een betere handhaving.

De commissie wil naar een meerjarig genormeerd traject langs de uitgavenzijde, waarvan al een ontwerp in het oude SGP zat. Belangrijk criterium wordt de houdbaarheid van de overheidsschuld, waarvan het percentage ten opzichte van het bbp niet meer zou mogen groeien. Voor landen met hoge overheidsschuld (zoals België) komt er mogelijk een veeleisend traject, waarschuwt de spreker. Er is nog niets definitief, maar alle indicatoren gaan wel in die richting. Het Planbureau ging vorige maand in een eerste – indicatieve – raming uit van een jaarlijkse inspanning van ongeveer 1 procent van het bbp, terwijl dat voorheen 0,6 procent was. Volgens de Nationale Bank in oktober zou dat voor Vlaanderen met zijn huidige begrotingssituatie relatief eenvoudig moeten zijn.

Een recent rapport van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) pleit voor een interfederale consensus over een realistische doelstelling voor het te bereiken schuldniveau op middellange termijn. Dergelijke afspraken bleken de afgelopen jaren niet eenvoudig, ook al is er daarvoor een kader sinds het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013[1], dat echter nooit heeft geleid tot concrete verbintenissen of resultaten. De SERV onderschrijft het initiatief van de CRB maar voegt eraan toe dat daar bindende afspraken bij horen, en dat de vraag moet beantwoord worden wat er gebeurt als de afspraken niet gerealiseerd worden.

[1] Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1, van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie.

3.2. Vlaams subsidieregister

Tot slot gaat hij nog in op het Vlaams subsidieregister, waarover de SERV enthousiast is. Het bezorgt snel zeer actuele informatie, want het wordt vier keer per jaar geüpdatet. Het is ook uniek, want iets soortgelijks bestaat niet in het buitenland.

De raad wijst wel op verbeterpunten, en dat op grond van de eerste drie kwartalen 2022 die al gepubliceerd waren bij de opmaak van voorliggend rapport. Het eerste is dat de toelichting bij sommige subsidies soms weinigzeggend is (bijvoorbeeld: ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen). Meer details zijn wenselijk, inclusief via de economische ESR-codes.

Verder zijn niet alle subsidies opgenomen om privacyredenen, met name die aan natuurlijke personen. De elementen raamt de SERV momenteel op 7,5 tot 7,7 miljard euro. De SERV suggereert om het aanvullende beeld eveneens te schetsen. Op die manier geeft men de totaliteit weer en laat men het – zwaarwegende – aandeel van deze overdrachten in de begroting correcter zien.

Het lukt soms om de begroting van grotere instellingen aan te sluiten op het subsidieregister, maar vandaag soms ook niet. Er blijven gaten tussen die twee bronnen van informatie, stelt hij vast, al beseft hij dat men nog in een opstartjaar zit.

3.3. Conclusies

De SERV benadrukt in zijn evaluatie dat de centrale doelstellingen van het begrotingsbeleid prioritair blijven, vat hij samen. Daarin valt positief nieuws te brengen, in de gegeven omstandigheden en met assumptie van ongewijzigd beleid. De raad wijst wel op twee andere zaken: de mogelijke impact van de begrotingsopvolging op Europees niveau met een dwingender normering, en de mogelijke verbeteringen aan het subsidieregister, waarover verder veel positieve zaken te zeggen zijn.

Aanvullend kondigt hij nog een advies aan over de komende begroting 2024 begin juli, maar geen evaluatierapport 2024 na de goedkeuring ervan, omdat dat enkele maanden voor de verkiezingen minder zin heeft. In plaats daarvan zal de raad wellicht terugkijken op vijf jaar begrotingsbeleid van deze Vlaamse Regering.

## 4. Repliek van minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* dankt de SERV voor het interessante rapport. De SERV gebruikt andere invalshoeken op de begroting en die zijn aanvullend op de werkzaamheden en inzichten van de Vlaamse Regering. De regering voelt zich hard gesteund omdat haar centrale uitgangspunten gelijklopen met die van de SERV, met name het streven naar duurzame economische groei, gecombineerd met houdbare overheidsfinanciën. Het kan in tijden van crisis aantrekkelijk zijn een of beide in vraag te stellen dan wel ervan af te wijken, maar ook dan blijft het noodzakelijk om terug te keren naar de genoemde twee doelstellingen.

## 5. Bespreking

5.1. Tussenkomst van Maurits Vande Reyde

*Maurits Vande Reyde* moedigt de raad aan om zich niet te laten afschrikken door de verkiezingen, integendeel.

Afgezien van de economische onzekerheden laat de begrotingsevaluatie ook heel wat positieve zaken zien, zoals de vaststelling dat de Vlaamse overheid als enige binnen België op weg is naar een structureel evenwicht. Dat valt zelfs een jaar eerder dan tot nu toe aangenomen en vanaf dan kan de schuld afgebouwd worden.

Het maakt de huidige schuldpositie ook houdbaar, wat uniek is in dit land. De SERV haalt terecht de zorgwekkende toestand van andere Belgische overheden aan.

Wat de verdeling van de gezamenlijke Belgische inspanningen betreft, roept hij de vraag op of men nog verder kan blijven inzetten op het voornoemde samenwerkingsakkoord van 13 december 2013, dat zeer goed is maar dode letter is gebleven, dan wel of men een nieuwe werkwijze nodig heeft. Moeten er intra-Belgische sancties aan verbonden worden? Basisvereiste voor elke samenwerking is dat iedereen alvast voor eigen deur veegt. Elementen als de evolutie naar een structureel evenwicht, de uitgavennorm, uitgaventoetsingen en een subsidieregister vindt men bij andere Belgische overheden echter minder of niet.

Hoe kijkt de raad in dit verband naar de huidige werking van de uitgavennorm, meer bepaald de eerste simulatie in de meerjarenraming in het perspectief van de invoering in 2025? Welke verbeterpunten ziet de SERV? Is de huidige basis goed?

Ten aanzien van het subsidieregister is hij het eens met de opmerkingen van de raad over vragen tot verduidelijking en de aanbeveling om nog ontbrekende subsidies aan particulieren op geaggregeerd niveau op te nemen. De vraag is wat de minister daarvan vindt. Zijn de verschillen die de SERV heeft vastgesteld tussen begrotingen van instellingen (bijvoorbeeld VLAIO) en het register volgens de raad een technische kwestie of zijn er diepgaandere problemen?

5.2. Tussenkomst van Arnout Coel

*Arnout Coel* hoopt dat de federale premier en de staatssecretaris bevoegd voor Begroting aandachtig hebben meegeluisterd. Goede afspraken over de Belgische inspanningen zouden de zaak vooruithelpen. De inschatting dat de Vlaamse begrotingstekorten de komende jaren lager zullen uitvallen en het evenwicht eerder bereikt zal worden, mag wel geen reden zijn om de teugels te vieren en meteen tot extra uitgaven over te gaan, waarschuwt hij. De Vlaamse schuld zal in 2027 78 procent of ruim boven de norm van 65 procent van de jaarlijkse inkomsten uittorenen. 2 procent van de inkomsten zal in 2027 moeten worden besteed aan rente-uitgaven en is dus niet beschikbaar voor beleid. Waakzaamheid blijft dus geboden.

De SERV wijst er terecht op dat de ontsnappingsclausule door de Europese Commissie vanaf 2024 zal gedesactiveerd worden en dat de Europese budgettaire regels strikter zullen worden toegepast, ook voor Vlaanderen binnen de nv België. Hij is dan ook blij dat de raad pleit voor bindende afspraken maar de vraag is hoe iets dergelijks geconcretiseerd kan worden. Welke ideeën heeft de SERV ter zake?

Tot slot is hij blij in de evaluatie te lezen dat de Vlaamse Regering geen besparingsregering is, maar dat er behalve in infrastructuur ook fors geïnvesteerd wordt in onderwijs, zorg en waterinfrastructuur, terwijl men er tegelijk in slaagt de boekhouding op orde te houden. Dat is de goede weg, besluit hij.

5.3. Tussenkomst van Björn Rzoska

Voor *Björn Rzoska* is duidelijk geworden dat de bijstellingen in vergelijking met de meerjarenraming 2022-27 in de inkomsten niet alleen te wijten zijn aan de macroeconomische parameters maar ook aan de demografische evolutie, wat voor hem nieuw was. Wat de evolutie van de economische parameters betreft, pleit hij in het licht van de herhaalde onderschattingen van de inflatie voor voorzichtigheid met de prognose dat de inflatie vermindert. Bij de impact van de demografische evolutie vraagt hij nadere duiding.

De Vlaamse rente-uitgaven zullen stijgen tot 2 procent van de ontvangsten in 2027 (te vergelijken met 0,9 procent in de begrotingsaanpassing 2022). Dat is een snelle groei. Welk deel daarvan kan worden toegeschreven aan nieuwe schulden, al dan niet binnen de begrotingsdoelstelling? Welk deel is herfinanciering van kortlopende schulden?

De conclusie dat het evenwicht een jaar sneller bereikt wordt, wringt volgens het lid met de vaststelling dat de kosten voor Oosterweel blijken te exploderen tot 6 miljard euro, stevig boven de ramingen in de rapporten van het Rekenhof.

Bij de projecten die deel uitmaken van het relanceplan Vlaamse Veerkracht begint hij zich meer en meer af te vragen in hoeverre het om uitzonderlijke uitgaven gaat om de economie op gang te trekken. Heel wat dossiers lijken hem regulier beleid. Is de lezing van de SERV over een sneller evenwicht in dat licht niet te rooskleurig?

5.4. Tussenkomst van Wim Verheyden

De fractie van *Wim Verheyden* is het eens met de SERV dat inflatie werd en wordt onderschat en dat te vlug wordt uitgegaan van normalisering. De oorzaken voor de prijsstijgingen zijn immers van de energiesector doorgeschoven naar de voedingssector en die zijn duurzamer van aard en blijven op de consumptie wegen. Voor de Vlaamse begroting is de inflatieopstoot wel gunstig en levert zij een bonus op van 2,041 miljard euro in 2023 die door de Vlaming via de belastingen wordt betaald.

Vlaams Belang heeft begrepen dat de SERV ervoor pleit om de werkingsmiddelen in alle domeinen opnieuw te indexeren, vooral om het terrein te ondersteunen waar een negatieve impact van de inflatie wordt aangetoond, maar daarmee wijzigt de raad volgens zijn fractie zijn visie op de twee centrale begrotingsdoelstellingen. In een eerder advies (betreffende de begroting 2023) achtte de raad het niet aangewezen om de Vlaamse begroting op die manier als buffer in te zetten.

Wat het begrotingsevenwicht betreft, is het saldo volgens de begrotingsdoelstelling voor hem een politiek begrip. Het enige relevante is het ESR-vorderingensaldo, waar in 2026 een tekort van 569 miljoen euro blijft, en dat bij ongewijzigd beleid, waarin het effect van de inflatiebonus volop kan spelen. De gunstige evolutie van de Vlaamse begroting is niet zozeer het gevolg van goed bestuur, concludeert het lid. Het is in feite de Vlaamse burger die de begroting saneert door hogere belastingen te betalen.

Dat de schuld minder snel zou toenemen, klopt volgens zijn fractie niet, want men rekent de ziekenhuisschuld ten onrechte niet mee in de geconsolideerde Vlaamse schuld. Daar komt bij dat de cijfers over de schuld in de toelichtingen al te vaak en te fors verschillen van de realiteit en de latere aanpassingen. De schuldevolutie is weliswaar minder ongunstig dan aanvankelijk geraamd, maar blijft extreem hoog. De huidige Vlaamse Regering vertrok met een geconsolideerde schuld van 24,176 miljard euro in 2019. De aangroei bedraagt dus 20,932 miljard euro, rekent hij voor.

Verder is een steeds groter aandeel van de ESR-ontvangsten (2 procent) nodig om de rente-uitgaven te betalen. Omdat de inflatie nog niet onder controle is, verwacht hij bovendien bijkomende rentestijgingen.

Wat de hervorming van het Europese SGP betreft, staat België voor een inspanning van 24 miljard euro over vier jaar, of 30 miljard euro over zeven jaar. Zijn fractie gaat akkoord met de SERV dat over de verdeling bindende afspraken nodig zijn, maar met welke sancties en hoe worden die afgedwongen? De huidige regeringen van de deelstaten komen niet verder dan akte nemen van de voorstellen tot

verdeling van de begrotingsinspanningen. De afspraken in het samenwerkingsakkoord van december 2022 over de aanwending en verdeling van de EU-middelen in het kader van de RRF zijn alvast niet geruststellend te noemen. Vlaanderen heeft zich daar laten rollen.

Hij is het ook eens dat het subsidieregister nuttig is maar voor verbetering vatbaar. In dat verband onderstreept hij dat de privacy van de burger wel degelijk dient te worden gerespecteerd.

5.5. Tussenkomst van Thijs Verbeurgt

*Thijs Verbeurgt* merkt op dat de niet-indexering van de werkingsmiddelen voor de Vlaamse begroting gecumuleerd 256 miljoen euro heeft opgebracht, maar voor heel wat organisaties die de impact voelden van de economische en energiecrisis, juist een groot verlies. In de gezinszorg gaat het om gecumuleerd 4,6 miljoen euro, in de jeugdhulp om 20 miljoen euro, in de kinderopvang om 40 miljoen euro en bij personen met een handicap zelfs 100 miljoen euro per jaar volgens een persbericht van Verso, de Vereniging voor Social Profit Ondernemingen.

Het totaalbedrag is nochtans een stuk kleiner dan de verbetering van het saldo dat de SERV constateert voor 2027 (450 miljoen euro). Ook hij vermeldt de suggestie om gericht ondersteuning te bieden waar op het terrein een significante negatieve impact van de inflatieopstoot aantoonbaar is. Hoe ziet de SERV dat concreet? Denkt de raad aan specifieke sectoren of doelgroepen?

Bindende afspraken over de begroting binnen dit federale land zijn niet evident, maar kunnen voor zijn fractie een meerwaarde vormen op voorwaarde dat ze niet procyclisch zijn en dat bijvoorbeeld tegenvallers leiden tot extra inspanningen. Aan welke afspraken en inspanningen denkt de SERV? Voor Vooruit is het ook belangrijk niet in slogans en een wij-tegen-zijverhaal te vervallen.

Bij de raming van de opcentiemen gebruikt de raad de helft van de inflatie van vorig jaar en de helft van die van dit jaar om de reële inkomstengroei te schatten. Dat wijkt af van de methodiek gebruikt door het federale ministerie van Financiën dat enkel de inkomstengroei van het voorbije jaar in ogenschouw neemt. Waarop is die afwijkende berekeningsmethode van de SERV gebaseerd?

5.6. Tussenkomst van Koen Van den Heuvel

*Koen Van den Heuvel* wijst er de critici op dat onder- en overschattingen van de parameters kenmerkend zijn voor alle ramingen. Zijn ervaring leert dat men de neergaande beweging bij crisissen altijd enigszins onderschat, net zoals men dat doet met de verbetering na het kantelpunt. Zelf is hij optimistisch over de inflatievermindering.

Dat het aandeel van de rentelasten stijgt, is niet verwonderlijk maar logisch als de schuld toeneemt, zeker bij stijgende rente. Nog extra uitgaven doen – waarvoor sommige partijen en parlementsleden pleiten – zorgt er uiteraard voor dat de rentelasten verder stijgen.

Het is goed dat Europa – zonder hard op te treden – het sein geeft dat de grens van vrijheid, blijheid bereikt is en dat er opnieuw een begrotingskader moet komen. Hij is blij dat vrijwel iedereen pleit voor afspraken tussen de Belgische entiteiten, maar het is te hopen dat ze daadwerkelijk resultaat opleveren. Op dat vlak moet men durven zeggen dat de situatie is wat ze is. Ook in het rapport van de politiek neutrale Nationale Bank die over veel inhoudelijk krediet beschikt, staat expliciet dat de federale entiteit, het Waalse Gewest, de Franse Gemeenschap en

het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest dringend hun rekening op orde moeten brengen, en dat die waarschuwing voor de Vlaamse deelstaat niet van toepassing is.

Vlaanderen moet niet op zijn lauweren rusten, maar dit is wel het resultaat van de inspanningen die de Vlaamse Regering zich de voorbije jaren getroostte, terwijl zij tegelijk bleef investeren. De Vlaamse Regering werd hiervoor vaak afkeurend bekritiseerd.

Het lid is optimistisch dat men op het pad naar houdbaarheid zit en dat het evenwicht mogelijk nog sneller zal bereikt worden, als we geen nieuwe onverwachte crisis over ons krijgen. De vraag is ook wat de andere entiteiten in dat laatste geval gaan doen. Vlaanderen heeft immers een buffer om een gepast beleid te voeren voor de mensen in geval van nood.

Hij hoopt dan ook dat in dit land de komende jaren een begrotingskader kan komen waarvoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt genomen die de Belgische begrotingssituatie ten gronde aanpakt.

Tot slot informeert hij nog of de SERV rekening houdt met de toekomstige federale fiscale hervorming en hoe de raad dat in zijn ramingen opneemt.

### 5.7. Tussenkomst van Philippe Muyters

*Philippe Muyters* gaat in op opmerkingen van vorige sprekers dat de discussie over de intra-Belgische aanpak om de begrotingssituatie te keren geen wij-zijverhaal mag worden. Hij vindt het problematisch als men eens te meer aan de beste van de klas zou vragen nog meer budgettaire inspanningen te doen om het gemiddelde te verbeteren. Vlaanderen heeft zelf nog uitdagingen genoeg om aan te pakken. Nog meer inspanningen doen om de Europese strafbank te vermijden voor België, is geen juist beleid.

Zijn voornaamste conclusie uit de SERV-evaluatie is dat men geen conclusies kan trekken. De Vlaamse begroting zit op het goede spoor, maar de economische parameters wijzigen nog elke dag. Er is echter geen reden tot paniek.

Het subsidieregister is niet alleen nuttig maar ook uniek. Is de minister het eens met de drie verbeterpunten die de SERV ter zake aanwijst?

### 5.8. Repliek van Erwin Eysackers

*Erwin Eysackers* onderstreept dat de SERV het huis van de Vlaamse sociale partners is. Aan elk advies gaat een heel proces vooraf. Als de raad iets signaleert, impliceert dat niet dat men al een concrete aanpak in de lade heeft liggen. Dat is ook niet zijn taak, want die komt toe aan de (primauteit van de) politiek.

Zo wijst de raad erop dat er iets aankomt van Europa dat men niet mag onderschatten – ook al kent men nog niet de details – en dat een Belgische budgettaire vertaling naar het aandeel van de inspanning van elke Belgische deelentiteit zal vereisen. Zeggen wat er concreet moet gebeuren, is echter niet aan een instantie als een adviesorgaan. De gezamenlijke inspanning is in essentie een politieke vraag, ook wat de andere overheden betreft.

De uitgavennormering is voor een stuk vastgelegd in de VCO. De SERV beoordeelt haar positief maar wacht de vertaling af, zeker nu er ook een Europese aanpak komt. Het heeft op dit moment weinig zin dat debat te verzwaren met weinig concrete standpunten.

Hij onderstreept dat de SERV het subsidieregister niet onvolledig vindt. Het is evident dat persoonsgebonden informatie er niet inzit, want dat mag niet. Het is ook niet de bedoeling dat men er afgeleide informatie over een bepaalde persoon kan uithalen. Aan de andere kant moet men voor een volledig beeld van het Vlaamse subsidiebeleid een manier vinden om ook die stromen in kaart te brengen. Dat is volgens de SERV mogelijk zonder grote bijkomende inspanningen. Op het vlak van de informatiedoorstroming is er nog enig werk, maar dat is in wezen normaal in een eerste jaar.

Wat de gevalstudies over de aansluiting (na drie vierde van het eerste jaar) tussen het subsidieregister en geselecteerde instellingen betreft, heeft men niet speciaal onderzocht maar ook niet vastgesteld dat er diepere problemen waren: de focus van de analyse lag op de aansluiting tussen beide gegevens, niet over de relevantie van de subsidies.

De demografische cijfers betreffen gewoon een recente update, waarop collega Pim Verbunt nader zal ingaan.

In zijn begrotingsrapportering past de SERV systematisch de ESR-definities toe. Deze en de vorige Vlaamse Regering hanteren voor Oosterweel een eigen definitie, en de SERV rapporteert beide benaderingen. In de voorliggende evaluatie is niet specifiek naar Oosterweel gekeken, maar zijn alleen de beschikbare cijfers overgenomen. Ook het relanceplan Vlaamse Veerkracht is niet specifiek behandeld in voorliggend rapport. Daarover wordt apart gerapporteerd. De spreker acht de vraag naar de opname van zaken zonder eenmalig karakter mogelijk interessant, maar wel een stevige oefening gezien het over afgerond 180 projecten gaat. Zoals eerder gezegd zijn er bij opmaak van het rapport geen cijfers over de mogelijke verschuivingen in de uitgaven voor Vlaamse Veerkracht beschikbaar.

Tot slot verklaart hij nogmaals dat het, in het kader van de hervormde SGP, niet aan de SERV is om te zeggen hoe inspanningen verdeeld en afspraken gemaakt moeten worden tussen de respectieve overheden, aangezien het in essentie een politieke vraag is.

Over de concretisering van het voorstel over de indexering van de werkingsmiddelen geeft hij hetzelfde antwoord.

5.9. Repliek van Pim Verbunt

*Pim Verbunt* antwoordt dat de bijstelling van de ontvangsten voor de gemeenschappen op grond van demografische evolutie relatief klein is. Ze is gebaseerd op de nieuwe demografische vooruitzichten van het Federaal Planbureau, die twee keer per jaar worden geactualiseerd. De evolutie wordt vooral bepaald door Oekraïne, maar voor de SERV gaat het in zijn begrotingsramingen om een mechanisch effect: men past de geactualiseerde bevolkingsparameters toe in het BFW-model. De eerder beperkte impact geldt trouwens voor alle SERV-bijstellingen aan het vorderingensaldo.

De gestegen rente-uitgaven zijn hoofdzakelijk het gevolg van stijgende rentevoeten op nieuwe schulden. Uit de vergelijking van de meerjarenraming van twee jaar geleden (dus voor de inflatieopstoot) met de huidige cijfers blijkt dat vandaag het schuldniveau (in procent van de ontvangsten) lager wordt geraamd. De ontvangsten zijn dus relatief gezien meer gestegen dan de schuld, maar een aanzienlijke toename wordt ook geregistreerd bij de rente-uitgaven en het percentage van de rente-uitgaven in de totale ontvangsten van de Vlaamse overheid. De enige logische verklaring is dat de stijging van de rente-uitgaven het gevolg is van gestegen rentevoeten.

Verder rapporteert de SERV over de Vlaamse schuld zowel met als zonder de schulden van de ziekenhuisinfrastructuur. De Vlaamse schuldratio wordt echter steeds berekend zonder, wat de raad gewoon overneemt uit de meerjarenraming en conform eerdere afspraken (Vlaamse schuldnorm).

Wat de opcentiemen betreft, zit achter de keuze voor de helft als parameter geen zwaar statistisch model, maar gaat het om een tussenhouding tussen de volledige inflatie van het vorige jaar en die van het huidige jaar: dit 'compromis' lijkt de evolutie in de realiteit beter weer te geven.

### 5.10. Tussenkomst van minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* roept de vraag op wat de bepleite afspraken over de verdeling binnen België moeten inhouden. Een en ander komt volgens hem voort uit de tijd toen Kris Peeters nog minister-president was en waarin aan Vlaanderen werd gevraagd om overschotten te boeken (en dus middelen niet uit te geven) om het begrotingsresultaat van de nv België te verbeteren. Dat is toen altijd geweigerd. Wie zou daar vandaag nog voor pleiten in een tijd van begrotingstekorten? In de huidige situatie mag iedereen een voorbeeld nemen aan het Vlaamse begrotingsbeleid waarover hij graag toelichting wil geven aan wie van hem wil leren. Verder valt er volgens hem niets af te spreken.

Het subsidieregister is ook volgens hem een goed werkstuk, ook al staat hij open voor de opmerkingen ter verbetering. Er liggen op dit moment ideeën op de tekentafel maar in het kader van verwachtingsmanagement waarschuwt hij dat het niet evident is om alles deze legislatuur nog rond te krijgen. Het lijkt hem zelfs onwaarschijnlijk.

De opmerking dat de toelichting in het subsidieregister soms te algemeen en te weinigzeggend is, is alvast terecht. In de VCO staat ondertussen dat een minister in nieuwe subsidiebesluiten duidelijker moet aangeven wat het maatschappelijk doel is dat men nastreeft, mogelijk met KPI's, al lukt dat niet altijd in bijvoorbeeld de beleidsdomeinen Cultuur of Welzijn. Zijn droom is een digitale toepassing waarin elke financiële stroom van de Vlaamse overheid kan aangeklikt worden om doorverwezen te worden naar de decretale basis en het besluit. De tijd is gekomen om de onderbouw daarvan voor te bereiden.

De minister verzekert dat hij evenmin voorstander is van een toepassing waarin de subsidies aan individuen zoals voor warmtepompen, zonnepanelen en dergelijke achterhaald kunnen worden, net zomin als bij het groeipakket. De verdeling per gemeente aggregeren vindt hij dan ook geen goede zaak. Hij pleit voor voorzichtigheid. Aan de andere kant begrijpt hij wel de terechte vraag naar hoeveel geld voor iets wordt ingezet. Dat vindt men echter perfect terug in het klikmodel[2], dat een digitale weergave van de begroting geeft.

Ook de opmerking over de afstemming met de begroting van instellingen is terecht. Dat wordt verder bekeken. De VRT bijvoorbeeld krijgt werkingsmiddelen van de Vlaamse overheid maar geeft zelf wel subsidies. Die zouden ook in het systeem moeten zitten. Hetzelfde geldt voor de universiteiten. Op dit moment zitten ze er niet in om dubbeltelling te voorkomen.

De opmerking over kostenevolutie bij het project Oosterweel is begrijpelijk, maar hij verzekert dat ook hij dat in de gaten houdt. De terugbetaling met tolgelden is het motief voor de aparte rapportering, maar er loopt nu wel een onderzoek door het Rekenhof om na te gaan of de extra kosten, waarop het lid alludeerde, opgevangen kunnen worden binnen het financieel model. Een externe consultant die

[2] https://begrotingdigitaal.fenb.be/Klikmodel/

zich daar al over boog, is eerder optimistisch. Dat een en ander wel aantikt bij de schuld, is iets waarover hij niet flauw doet.

Ook voor de opmerking over de werkingsmiddelen heeft hij begrip, maar men mag niet vergeten dat er wel degelijk ondersteuning is geboden tijdens de energiecrisis, ter waarde van 200 miljoen euro. Verder zijn er bovenop de door de Vlaamse Regering vrijgemaakte 200 miljoen euro door verschillende ministers extra middelen vrijgemaakt binnen de departementale begrotingen om meer ondersteuning te kunnen bieden tijdens de energiecrisis.

5.11. Tweede tussenkomst van Maurits Vande Reyde

*Maurits Vande Reyde* treedt bij dat Vlaanderen geen overschotten moet boeken om de kosten van anderen te dekken binnen de intra-Belgische afspraken zoals in het verleden is gebeurd, maar het zal dat wel zelf moeten doen vanaf 2026 om de eigen schuld naar beneden te halen en beleidsmarge te creëren voor de eigen uitdagingen.

Toch worden de beleidsmakers ertoe gedwongen om samen te zoeken naar oplossingen om het hele land te doen werken. Het is immers dezelfde Vlaming die betaalt voor zowel de Vlaamse als de Belgische rente-uitgaven. Het zijn middelen die op federaal niveau niet kunnen ingezet worden voor bijvoorbeeld politie of brandweer. Daarom pleit hij voor een politiek systeem dat werkt.

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Maurits VANDE REYDE,
verslaggever

**Gebruikte afkortingen**

| | |
|---|---|
| bbp | bruto binnenlands product |
| BFW | Bijzondere Financieringswet |
| CPI | consumptieprijsindex |
| CRB | Centrale Raad voor het Bedrijfsleven |
| ESR | Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen |
| GZI | gezondheidsindex |
| KPI | key performance indicator, kritieke prestatie-indicator |
| RRF | Recovery and Resilience Facility |
| SERV | Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen |
| SGP | stabiliteits- en groeipact |
| VCO | Vlaamse Codex Overheidsfinanciën |
| VLAIO | Agentschap Innoveren en Ondernemen |